

**СУДСКИ МОНИТОРИНГ ВО
КРИВИЧНА ПОСТАПКА
ПРИРАЧНИК ЗА НОВИНАРИ**

Судски мониторинг во кривична постапка Прирачник за новинари

Издавач:

Хелсиншки комитет за човекови права
на Република Македонија

За издавачот:

Уранија Пировска

Прирачникот го подготви:

Милан Филиповиќ

Соработници:

Виктор Гуми, Здружение за правна помош Тирана (TLAS)
Валза Садриу, Балканска група за истражување на јавни политики (BPRG)
Гордана Лониќ, Хелсиншки комитет за човекови права на Република Српска
Хајди Штерјова Симоновиќ, Хелсиншки комитет за човекови права на Република
Македонија (МХК)

ISBN 978-86-83209-52-1

Овој прирачник е производ во рамките на проектот „Унапредување на известувањето за стандардите на владеење на правото во Србија, Македонија, Албанија, Косово и Босна и Херцеговина“¹ поддржан од страна на Иницијативата за владеење на правото на Американската адвокатска комора (ABA ROLI).

Во оваа публикација исклучиво се изразени изјавите и анализите на авторот кои не го одразуваат официјалниот став на YUCOM, ниту се одобрени од Домот на делегати или Управниот одбор на Американската адвокатска комора и не претставуваат позиција или политика на Американската

1 Проектот се спроведува во регионот на западниот Балкан во соработка со пет партнерски организации: Комитет на правници за човекови права (YUCOM) – Србија, Здружение за правна помош Тирана (TLAS) – Албанија, Хелсиншки комитет за човекови права РС – Босна и Херцеговина, Балканска група за истражување на јавни политики (BPRG) – Косово и Хелсиншки комитет за човекови права во Република Македонија.

Содржина

I	Вовед	5
II	Специфични предизвици	7
1.1.	Србија	7
1.2.	Македонија	8
1.3.	Албанија	9
1.4.	Косово	10
1.5.	Босна и Херцеговина	12
III	Насоки за известување	14
1.	Пристап до судот	14
2.	Правна одговорност на новинарите	16
3.	Најчести повреди на законите	17
3.1.	Законска заштита на децата	17
3.2.	Пресумпција на невиност	18
IV	Преглед на одредби од Законот за кривична постапка	21
1.	Поднесување на кривична пријава	21
2.	Предистражна постапка	21
3.	Одложување на кривично гонење	22
4.	Истрага	22
5.	Поднесување на обвинителен акт	24
6.	Оценка на обвинителниот акт	24
7.	Подготвително рочиште	26
8.	Главна расправа	28
9.	Изрека и јавно објавување пресуда	30
10.	Постапки по правни лекови	30
11.	Одлуки на второстепениот суд	31
V	Судска практика на Европскиот суд за човекови права во Стразбур	33

I ВОВЕД

Овој прирачник е подготвен во рамките на проектот **„Унапредување на известувањето за стандардите на владеење на правото во Србија, Македонија, Албанија, Косово и Босна и Херцеговина“** со цел да се поддржат новинарите од целиот регион во напорите да ги надминат тешкотиите што претставуваат закана за нивната независност, професионалност, но и остварување на улогата на контролори (watchdog role) што медиумите би требало да ја имаат во процесот на спроведување на судските реформи. Институциите надлежни за спроведување на судските реформи треба постојано да бидат под будното око на слободни и независни медиуми. Ова е особено важно во системот на кривично правниот систем, што не само што има репресивна туку треба да има и превентивна улога, што во најголема мера зависи од степенот на доверба кај јавноста.

Користа од јавноста во кривичните постапки е повеќестепена, не само за остварување на правата на обвинетите (правото на фер судење) туку и за заштита, независност и одговорност на правосудството. Со добро разбирање на кривичната постапка и посветеност на професионалното и етичкото известување, новинарите се во позиција на јавноста да ѝ овозможат целосен увид во работата на правосудните органи. Објективно и добро балансирано известување може да ги приближи правосудните органи до граѓаните, да ја демистифицира целата постапка и да придонесе кон разбирањето дека ослободителните пресуди и малите казни не се секогаш резултат на корумпирани правосудни органи.

Повторно воспоставување доверба кај јавноста во правосудството претставува предуслов за одржлива и успешна реформа на владеењето на правото и очекувано пристапување на нашиот регион во Европската унија. Значајна пречка во остварувањето на оваа цел е порастот на авторитарноста и намалувањето на медиумската слобода во регионот. Соочени со економските притисоци, заплашувањето и физичките напади, некои новинари прибегнуваат кон автоцензура, додека други, со цел да ја зголемат посетеноста или тиражот на своите медиуми, го прифаќаат таблоидниот начин на известување (жолт печат), што на крајот доведува до генерално опаѓање на квалитетот на медиумите и објективноста на известувањето.

II СПЕЦИФИЧНИ ПРЕДИЗВИЦИ

1.1. СРБИЈА

Во Србија, најчестата повреда што ја прават медиумите е повреда на пресумпцијата на невиност. Оваа распространета појава сериозно ја нарушува довербата на јавноста во правосудните органи, оставајќи ги граѓаните со уверување дека ослободителните пресуди или ниските казни се резултат на коруптивни дејности на правосудните органи. Ова се надополнува и со фактот што многу често токму претставниците на извршната власт се тие кои директно ја прекршуваат пресумпцијата на невиност, така што директно ги следат или ги предводат апсењата во случаи на корупција или организиран криминал интересни за медиумите и за јавноста. Ваквите случаи често завршуваат со ослободителни пресуди, што остава простор за шпекулации дека обвинителството прерано и неподготвено ги иницираат постапките, без доволно докази за осудителна пресуда, под притисок на извршната власт.

Понекогаш, дури и единствена причина за определување притвор на обвинетиот е „вознемирување на јавноста“, предизвикано со прекршувањето на пресумпцијата на невиност при известувањето на таблоидите за одреден случај. Во ваков случај, судството е тоа што ја има одговорноста за штетата предизвикана со неосновано лишување од слобода и неоснован притвор, додека оние што придонеле за повреда на пресумпцијата на невиност не немаат никаква одговорност, ниту трпат какви било последици од ваквото постапување. Официјалниот извештај на Владата укажува на успешно спроведување на мерките утврдени со Акцискиот план за Поглавјето 23 со цел спречување на оваа многу распространета појава. Меѓутоа, од друга страна се доаѓа до податок дека во изминатите три години надлежното Министерство за култура и информирање досега не иницирало ни една прекршочна постапка против медиумите што известуваат несоодветно.² Со оглед на тоа што надлежните институции ретко или никогаш не иницираат прекршочни постапки за да ја искоренат оваа распространета појава, постојат иницијативи во јавноста за криминализирање на дејствата со кои се повредува пресумпцијата на невиност.

Сепак, најчесто, ова не претставува средство за вршење на политички притисок, туку повеќе е средство за зголемување на продажбата и читаноста на медиумите. Обвинетите чиишто права најчесто се повредуваат со вакви дејства најчесто се малолетници или маргинализирани луѓе кои

2 Одговор на барањето за пристап до информации од јавен карактер од Министерството за култура и информирање, достапен во архивата на ЈУКОМ.

се осомничени за сторено кривично дело, но немаат средства да водат постапка за повреда на угледот и честа пред Вишиот суд во Белград, кој има исклучива надлежност во оваа постапка. Исто така, треба да се спомене дека важечкиот Закон за бесплатна правна помош, изречно забранува давање на бесплатна правна помош во постапките за утврдување клевета, ограничувајќи го со тоа пристапот до правда на лицата чишто права се повредени, а не се во можност да си дозволат професионално правно застапување пред националните судови во Србија.

1.2. МАКЕДОНИЈА

Во изминатата декада во Македонија сензационализмот беше главната одлика на новинарството и медиумите.

Ваквиот пристап при објавувањето придонесе за сериозни повреди на правата на обвинетите и/или жртвите во кривичната постапка, но и на сериозно непочитување на принципот на владеење на правото.

Најчесто се прекршуваат правото на приватност на обвинетите/жртвите, како и пресумпцијата на невиност на осомничените и обвинетите во постапката.

Сензационализмот беше пропагандна алатка што успешно ја користеше претходната власт, за да покаже дека наводно води сериозна борба против организираниот криминал и корупцијата. Со иницирањето и завршувањето на одредени кривични постапки против одредени членови на претходната владејачка партија, стана јасно дека акциите за апсење на наводни сторители на организиран криминал и корупција, кои претходната власт ги спроведуваше и секогаш беа придружени со медиумски сензационализам, всушност претставуваа политички прогон на нивните противници или прикривање на нивните незаконски дејства.

Независноста и објективноста на медиумите во Македонија во овој период беа сериозно загрозени. Кривичните постапки подигнати против некои припадници на поранешната владејачка гарнитура, како и т.н. „бомби“ наведуваат на заклучок дека ширењето пропаганда и сензационализам од страна на одредени медиуми биле нарачани и добро платени со буџетски средства или средства на одредени политички партии. Ваквата неповолна положба на медиумите беше истакната речиси во секој извештај за напредокот на Европската комисија за Македонија, како и од меѓународните организации кои ја следат транспарентноста, независноста и објективноста на македонските медиуми.

Исто така, за време на владеењето на претходната власт имавме многу примери за прогон на мал број независни медиуми и новинари од страна на владејачкото мнозинство, еден вид дисциплинирање на новинарите и медиумите со тужби за навреда и клевета, кои тужби без двоумење беа

прифаќани од судот, досудувајќи високи суми за надоместок на штета за наводно кршење на угледот и честа на политичарите-тужители.

Дури имаше и случаи на кривичен прогон на новинари кои не беа истомисленици со минатата влада и кои се обидуваа преку истражувачко новинарство да дознаат за незаконските активности на владејачката партија во тоа време. Пример за ова е осудата на новинарот Томе Кежаровски на затворска казна за наводно јавно откривање на идентитетот на заштитениот сведок во кривичната постапка, иако неговата одбрана беше дека е наместен заради неговото истражувачкото новинарство.³

Ваквиот став на медиумите и новинарите сериозно влијаеше врз креирањето на јавното мислење и разбирањето на судските постапки и процеси од јавноста, поради што и неколку години по паѓање од режимот сè уште се чувствуваат последиците. Иако ситуацијата со медиумите забележа одреден напредок во изминатите две години, откако беше соборен режимот на претходната влада, независноста на медиумите сè уште е чувствителна, а објективноста на известувањето и понатаму е нарушена со сензационализам и несоодветно известување.

1.3. АЛБАНИЈА

Независноста и слободата на медиумите и почитувањето на пресумпцијата на невиност имаат пресудно значење за демократијата, така што првата ја држи јавноста информирана, а втората ги штити правата на обвинетиот. Во Албанија, медиумите и комуникациите во сите области поминаа значајна еволуција, при што се промени односот на јавноста кон информациите. Со развивањето на социјалните мрежи и медиумите на интернет се генерира континуиран тек на информации во поглед на кој на јавноста и на медиумите мораат да им се дадат одредени насоки. Луѓето веќе не бараат информации, туку чекаат тие информации да стигнат до нив. Така еволуираше поимот „јавност“. Само обезбедувањето пристап на јавноста во судниците веќе не е доволно за да се смета дека начелото на јавност е задоволено. Начелото на јавност сега подразбира пристапност, што за возврат бара емитување на едноставни, разбирливи и точни информации до најголем можен број луѓе.

Судиите и обвинителите мораат да гарантираат водење на постапката во согласност со почитување на принципот на владеење на правото, пресумпцијата на невиност, правичноста при одлучувањето и правилото дека правдата може да ја правораздава само суд.

Се поставува прашањето како тогаш функционира правдата под постојан и континуиран притисок од јавноста и од медиумите. Во Албанија, обвинителот

3 Види: <https://www.slobodnaevropa.mk/a/25143057.html>.

ја води предистражната постапка, па е одговорен за објавување на информациите добиени во текот на истрагата што му претходи на судењето, па должност на обвинителот е да ја информира јавноста, водејќи сметка за гаранцијата на принципите на фер судење и почитување на пресумпцијата на невиност. Информациите што се објавуваат од страна на обвинителството обично се општи информации, без никакви докази и со нив се штитат сите страни на постапката, вклучително и сведоците, а да не ги споменуваме жртвите и осомничените во предметите што се од голем интерес за јавноста.

Медиумите преку мониторинг, информирање и широко покривање и креираат на јавноста за реалноста во која живеат слика, тие се најчесто сојузници на правдата. Но, од друга страна, непрецизните информации и преминувањето на границите при информирањето можат да доведат до катастрофални последици во нечиј живот или во општеството воопшто.

Научени лекции и претстојни предизвици во Албанија:

- ▶ Албанските правосудни органи, во духот на „отворена држава“, треба да ги објаснат принципите, изборот и начинот на своето функционирање;
- ▶ Потреби е подигнување на свеста за влијанието и значењето на комуникациите, особено во високопрофилираните случаи;
- ▶ Дијалогот помеѓу правосудниот систем и медиумите мора да биде континуиран, особено во време „без криза“, затоа што така полесно ќе ја надминат кризата кога ќе настане;
- ▶ Правосудниот систем мора да има стратегија за комуникации во кривична постапка, т.е. кога, во која мера, од кого и на кого му се наменети информациите;
- ▶ Албанскиот правосуден систем мора да го почитува принципот на владее на правото, правичното гонење и почитување на пресумпцијата на невиност.

1.4. КОСОВО

Во Косово, најголем повод за загриженост во врска со известувањето на медиумите за теми поврзани со владеење на правото е непознавањето на кривично-правната материја и постапка од страна на новинарите, но и немањето на соодветни информации за последиците што произлегуваат од неточното и погрешно известување.

Според анализата на одлуките на Советот за печат на Косово и Независната комисија за медиуми, повредите во медиумското известување за кривични предмети се јавуваат поради неразбирање на фазите на кривичната постапка и одредбите на кривичниот закон.

Проблемите вклучуваат откривање имиња и лични податоци на поединци во раните фази на истрагите, лични заклучоци за одредени осомничени или обвинети без да се обезбедат докази за поддршка на овие тврдења. Ова е резултат на ниското ниво на свесност за основните кривично-правни принципи како фактот, на пример, дека во Република Косово формално се смета дека одредено лице е под истрага само кога обвинителството ќе одлучи да поведе постапка против тоа лице и само кога кривичната истрага сè уште е во тек и нема конечна одлука.⁴

Повреди на пресумпција на невиност, мешање на поимите осомничен и обвинет, заклучок дека одредено лице е сторител на кривично дело пред тоа да се докаже пред суд, се сериозни повреда сторени од медиумите при известувањето.⁵

Проблеми беа идентификувани и со третманот на малолетниците обвинети за кривични дела во кои објавените информации можат да го откријат идентитетот малолетници обвинети за кривично дело, што претставува директно кршење на Кодексот на медиуми на Косово.⁶

Друго контроверзно прашање во Косово е мешањето во приватноста на луѓето за кои известуваат медиумите. Последниот релевантниот случај што е пример за прекршување на приватноста е известувањето за случајот против лицата обвинети дека го лажирале својот статус ветерани и дека неосновано се внесени на листата на борци на УЧК. При известувањето за овој случај медиумите открија лични податоци на преку 19.000 лица, откривајќи ги дури и нивните матични броеви.⁷

Таквите прекршувања од страна на медиумите се резултат на неинформираноста на новинарите за последиците што можат да произлезат од ваквиот начин на известување. Но, исто така, ова се должи на тоа што прекршувањата како откривање на доверливоста на постапката, идентитетот на заштитени или анонимни сведоци и слично поминуваат неказнето.

Се случува исказот на заштитен сведок даден на нејавна седница да биде пренесен на медиумите. За ваков случај се води истрага против адвокатот кој е осомничен дека го открил идентитетот на заштитениот сведок на

4 Види: http://presscouncil-ks.org/wp-content/uploads/2018/10/vendim_KMSHK_683-2018.pdf.

5 Види: http://presscouncil-ks.org/wp-content/uploads/2018/07/vendim_KMSHK_647-2018.pdf.

6 http://presscouncil-ks.org/wp-content/uploads/2017/12/vendim_KMSHK_575-2017.pdf.

7 <https://kallxo.com/prokuroria-nis-hetimet-per-publik-imin-e-listavete-veteraneve/>.

медиумите. Во овој случај, додека медиумите известуваа за истрагата против адвокат кој го открил идентитетот на заштитениот сведок тие повторно го пишуваа името на овој сведок.

Освен за ризикот од кривично-правни последици поради несоодветно известување, неколку новинари не беа запознаени ниту со Советот за медиуми на Косово, што ги регулира печатените медиуми, како и Независната комисија за медиуми, што ги регулира давателите на аудиовизуелни и радиоуслуги.

1.5. БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Главниот проблем што се појавува во известувањето за судските постапки и постапките што се наоѓаат во фаза на гонење или истрага се предрасудите и субјективноста на новинарите, но и субјективноста на медиумите воопшто за време на известувањето за оваа тема.

Исто така, значајна пречка за веродостојно известување е недостатокот на познавање на правната терминологија, поради што новинарите не се во можност да го адаптираат материјалот на читателите и пошироката јавност. Важна работа при известувањето е соодветната квалификација на постапката и познавањето на правните работи.

Недостатокот на знаење во медиумите што се гледа од известувањето претставува сериозна закана за почитување на професионалните стандарди и етички кодекси на професијата и може да доведе до повреда на пресумпцијата на невиност и откривање на идентитетот на малолетникот. Освен ова, новинарите не се запознаени ниту со своите права и обврски во процесот на известување.

Главната обврска на новинарите е да се стремат кон навремено известување, притоа придржувајќи се кон професионалните и етичките стандарди.

Судските новинари треба да бидат водени од највисоките професионални етички стандарди и треба да ги знаат правилата и законите што ги применува судот. Сите судски предмети и списи главно се чуваат во затворени системи и не е лесно да се добијат информации во одредена временска рамка; правната терминологија и процедури се комплицирани и бараат појаснување. Работата на судските новинари кои известуваат за воените злосторствата во БиХ се уште потешки поради вознемирувачките сведоштва за настаните за време на војната.

Мирела Хуковиќ-Хоџиќ: „Ние сме само новинари, а не правни експерти“. Јазик на судските новинари би требало да биде разбирлив за јавноста, да

ја објасни судската постапка или одлука токму тоа што е: „Без емоции и предрасуди“.

Имаме ситуација кога новинарите често забораваат дека обвинетиот или осомничениот во постапката треба да го третираат како невин, сè додека судот не ги прогласи за виновни. Со цел новинарите да ја избегнат оваа елементарна грешка, важно е да се користат јасна и точна терминологија што го дефинира статусот на едно лице во кривична постапка. Пресумпцијата на невиност е составен дел од правото на правично судење. Според тоа, мислењата и информациите што се однесуваат на кривични постапки треба да се пренесат само ако тоа не создава предрасуди за пресумпцијата на невиност на осомничениот или обвинетиот.

Дополнителен проблем во процесот на известување е политичкото влијание врз медиумите и новинарите, што придонесува за пристрасно и сензационалистичко известување. На објективноста на известувањето влијае фактот за тоа кој е сопственик на медиумските куќи, весници и кој ги финансира.

Во Босна и Херцеговина постојат четири правни системи и функционираат паралелно. Ова предизвикува правна несигурност кај граѓаните. проблемот станува уште поголем ако се земе предвид положбата на лицата осудени за воени злосторства. За исти или слични кривични дела, разликата во казните може да биде до 20 години, во зависност од тоа кој суд ја спровел постапката.

III НАСОКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ

1. ПРИСТАП ДО СУДОТ

Кривичните процеси најчесто се отворени за јавноста со неколку исклучоци. Јавноста секогаш се исклучува од подготвителните рочишта и рочиштата на кои се донесува одлука за спогодба со изјаснување за вината. Во посебни случаи, јавноста може да биде исклучена по барање на јавниот обвинител, во текот на испрашувањето на обвинето лице-соработник, односно осудено лице-соработник.

Јавноста може да биде исклучена *по службена должност* или по барање на странката, односно одбраната, од дел од судската постапка, односно од целата постапка, за да се заштитат интересите на националната безбедност, јавниот ред и морал, интересите на малолетни лица, приватниот живот на учесниците во постапката, како и други оправдани интереси во демократското општество. Важно е да се забележи дека одлуката за исклучување на јавноста треба да биде рационално образложена и објавена. Ваквата одлука може да се оспори само по жалба на пресудата, односно одлуката што е еднаква на пресуда.

Иако не е задолжително да се извести судот за намерата да се надгледува судската постапка, сепак ова се препорачува, бидејќи на тој начин судот може да ги премести рочиштата во поголеми судници, каде што може да се смести поголема публика. Проблемот со малите судии е особено важен, бидејќи понекогаш се користи како валидно објаснување, односно лош изговор, за да им се оневозможи пристап на новинарите во судницата. Некои судии можат да дозволат новинари да стојат во публиката. Иако ова не е изречно регулирано со законите, во земјава се воспостави практика при утврдување присутни во судската сала јавно се прозиваат со име и презиме сите присутни во својство на јавност, вклучително и претставниците медиумите, а потоа тие податоци се внесуваат и во записникот за конкретното рочиште.

Затоа што судските процеси се отворени за јавноста, новинарски акредитации најчесто не се потребни, освен ако не сакате да направите звучна, односно видеоснимка или, пак, фотографии од внатрешноста на судот. Снимањето на рочиштето во судницата може да го одобри претседателот на судот, во согласност со интересите на јавноста, интересите на постапката, како и приватноста и безбедноста на учесниците во постапката. Меѓутоа, и со вакво одобрување од претседател на судот не се снима целото рочиште, смее да се снима само на почетокот на судењето, а лицата на обвинителите, судиите и судиите-поротници не е дозволено да се снимаат. Присуството на медиумите

на судските рочишта, како и нивното фотографирање и снимање подетално е регулирано со Судскиот деловник (член од 96 до член 111).⁸

Согласно Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер се утврдува дека имателите на информации мораат да им овозможат на физичките и на правните лица да го остварат правото на слободен пристап до информации од јавен карактер, но исто така се остава можност на имателите на информации да одбијат барање за пристап до информации во согласност со закон ако информацијата е стекната или составена за истрага, кривична или прекршочна постапка, за спроведување на управна и на граѓанска постапка, доколку давањето на ваква информација би имало штетни последици за текот на истрагата. Од друга страна, законите со кои се уредуваат постапките пред судовите јасно уредуваат дека постапките се јавни и постои обврска за јавно објавување на пресудата, вклучително и на официјалните интернет-страници на судовите. Од ова постои исклучок само кога, согласно процедуралните закони, јавноста може да биде исклучена. Меѓутоа, личните податоци содржани во овие документи можат да бидат предмет на анонимизирање во согласност со позитивните закони.⁹

Судовите и обвинителствата во Македонија имаат назначено лица за односи со јавноста, кои се одговорни за комуникациите со медиумите и јавноста. На нивните интернет-страници задолжително се објавуваат изречените и јавно објавени судски пресуди, рок што во Законот за кривична постапка е определен на два дена по јавното објавување на пресудата. На сајтовите исто така се објавува и календар на судења, каде што може да се пребарува по број на предмет, судечки судија и судница во конкретниот основен суд. На сајтот се објавуваат и соопштенија и други информации што произлегуваат или се поврзани со работењето на судовите. За разлика од судовите, јавните обвинителства не ги објавуваат обвинителните актови и предлози како интегрален документ, туку објавуваат само сумирана информација за иницирани истраги или обвиненија.¹⁰ Единствено СЈО објавува посеопфатни информации од нивните обвинителски предмети и дава пристап до анонимизирани примероци на нивните обвиненија.¹¹ Информативните делови што можат да се најдат на интернет-страниците можат да бидат корисни при спроведувањето истражувања.

8 http://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/sudski_delovnik_2014.pdf.

9 http://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/sudski_delovnik_2014.pdf.

10 http://jorm.gov.mk/?page_id=29.

11 <https://www.jonsk.mk/>.

2. ПРАВНА ОДГОВОРНОСТ НА НОВИНАРИТЕ

Во различни закони се предвидени неколку законски постапки што можат да се поведат против новинари и медиуми кои покриваат кривични судски процеси, доколку се прекрши законот. Тие можат да бидат кривично гонети во случаите предвидени со Кривичниот законик, што важат генерално за сите одговорни граѓани: Неовластено снимање (член 152), Повреда на авторско право и сродни права (член 157), Повреда на правото на дистрибутерот на техничко посебно заштитен сателитски сигнал (член 157-а), Пиратерија на аудиовизуелно дело (член 157-б), Пиратерија на фонограм (157-в) и Повреда на тајноста на постапката (член 369). Но, во Кривичниот законик исто така има цело поглавје посебни одредби што ја регулира кривичната одговорност за кривични дела сторени преку средствата за јавно информирање (н.з. медиуми). Па, така, има утврдено Кривична одговорност на одговорен уредник (член 26), Кривична одговорност на издавачот, печатарот и производителот (член 27), Кривична одговорност на возникот и дистрибутерот на средството за јавно информирање (член 27-а), Применување на општите одредби за кривичната одговорност (член 28).

Во Кривичниот законик на Република Македонија нема утврдено одредби со кои посебно ќе се регулира говорот на омраза, но постои можност согласно општата одредба за одмерување казна (член 39 став 5) судот да изрече повисока казна доколку делото е сторено против лице или група лица или имот, непосредно или посредно, поради неговото или нивното национално и социјално потекло, политичкото и верското убедување, имотната и општествената положба, полот, расата или бојата на кожата.

Новинарите нема да бидат законски одговорни доколку објавуваат изјави дадени од страна на властите.

Судскиот регистар не обезбедува увид во занимањето на обвинетата странка во кривичните постапки и не е можно да се утврди колку новинари се соочуваат со кривични обвиненија годишно. Сепак, откако е декриминализирана клеветата во 2012 година со донесување на Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета, парничните тужби за клевета се чини дека се најчестиот вид на законски постапки против новинари. Овие тужби честопати ги поведуваат јавни функционери со цел да извршат притисок против критиките од страна на новинарите.

Веќе извесен период како дел од сеопфатните правни реформи се подготвува нов закон за медиуми, што ќе треба да го замени сега важечкиот Закон за медиуми од 2013 година (со измени и дополнувања од 2014 година). Постојниот Закон за медиуми со член 6 предвидува заштита на малолетници од порнографски содржини, но со прекршочните одредби предвидена е глоба само за печатените медиуми (н.з. со Законот за измена и дополнување на Законот за медиуми се

брише одредбата со која беше предвидена глоба за електронски медиум за непочитување на член 6 став 2 од овој Законот за медиуми).

Еден од проблемите е протекувањето на информации од истрагите во медиумите. Иако формално е направен одреден напредок, сепак останува како проблем недостатокот на комуникации помеѓу судовите, обвинителствата, адвокатите и медиумите и понатаму претставува проблем, што, пак, влијае на квалитетот на известувањето.

3. НАЈЧЕСТИ ПОВРЕДИ НА ЗАКОНИТЕ

3.1 ЗАКОНСКА ЗАШТИТА НА МАЛОЛЕТНИ ЛИЦА

Законот за медиуми, освен заштитата од порнографија, не предвидува одредби за заштита на идентитетот и личноста на малолетно лице, исто така и Законот за заштита на личните податоци нема посебни одредби со кои би се потенцирала заштитата на приватноста на малолетните лица. За разлика од законските решенија, етичките кодекси што се однесуваат на медиумите и новинарите изречно регулираат дека новинарите не смеат да интервјуираат, фотографираат или снимаат деца под 16 години без согласност од нивните родители или старатели. Меѓутоа, затоа што станува збор за етички правила, тие имаат морално, но не и правно дејство кон медиумите и новинарите.

Во медиумската практика, лицата на малолетните лица се заматени, а нивните имиња се прикажуваат само со иницијали. Меѓутоа, ова може да не биде доволно за да се заштити нивниот идентитет, бидејќи и други објавени информации можат да доведат до неговото откривање. Новинарите треба да посветат посебно внимание во рамките на помали градови и места каде што возраста и иницијалите на одредено малолетно лице може да се доволни за идентификација на тоа лице. Дел од вообичаените проблеми се објавување фотографија од живеалиштето на малолетното лице, откривање на идентитетот на членовите на семејството, нивните пријатели, нивното училиште, нивните часови, заматување на сликата без да се модулира гласот на видеоматеријалите, објавување на нивниот извод од книгата на родени итн.

Заштитата на малолетните лица исто така ја опфаќа и заштитата на нивната приватност и семејниот живот и медиумите треба да го имаат предвид фактот дека нивното право на приватност не престанува да постои само поради тоа што нивните родители им се познати на јавноста. Меѓутоа, за разлика, на пример, од соседна Србија, каде што има посебен Правилник за заштита на правата на малолетните лица во областа на обезбедување на медиумски услуги¹² со кој изречно забранува емитување програми што се занимаваат

12 Види: https://www.paragraf.rs/propisi/pravilnik_o_zastiti_prava_maloletnika_u_oblasti_pruzanja_medijskih_usluga.html.

со мајчинство, татковство, старателство, нега за односно посвојување на конкретно малолетно лице, во Македонија вакви подзаконски акти сè уште не се донесени, иако досега многу често преку медиумите се прекршувало правото на приватност на малолетни лица. Ваквото уредување и заштита на малолетните лица претставува добра практика што би било добро да се пренесе и во нашата земја.

3.2 ПРЕЗУМПЦИЈА НА НЕВИНОСТ

Од една страна, правото на пресумпција на невиност е гарантирано во нашиот устав, како и со неколку меѓународни конвенции што ги ратификувала нашата земја. Законот за медиуми и Етичкиот кодекс на новинари предвидуваат дека при известување за и од судски постапки треба да се почитува принципот на пресумпција на невиност, да се известува за сите инволвирани страни во спорот и да не се сугерира пресуда или вина на одредена страна. Наведена цел на ваквата забрана е заштитата на човечкото достоинство, како и независноста, репутацијата и правичноста на судот и другите надлежни тела. Правото на обвинетите на пресумпцијата невиност е составен дел од нивното право на правично судење, а исто така е важно и за непреченото и правичното спроведување на кривичната постапка.

Од друга страна, бидејќи јавноста има право да биде информирана за работи поврзани со кривичните постапки, овие две права честопати се судираат. Повредите на претпоставената невиност најчесто се случуваат во случаи на медиумски покриени апсења, заедно со несоодветни изјави дадени од страна на владини службеници и видеа во кои се прикажува апсењето. Во вакви предмети, прекршувањето на правото на претпоставена невиност може да се искористи како алатка за политички судири, односно добивање на политички поени за борба против корупцијата и организираниот криминал.

Во изминатиов период има многу примери, особено за време на владеењето на претходната власт, како се прекршуваше пресумпцијата на невиност на осомничените или обвинетите во истрагата. Еден очигледен пример за кршење на пресумпцијата на невиност е апсењето на демонстрантите кои протестираа против аболицијата на претседателот во април 2016 година. Тогашните провадини медиуми објавија фотографии, снимки и цели имиња и презимиња на уапсените демонстранти, наведувајќи дека се вандали и хулигани, шпекулирајќи дека се сторители на кривични дела. Често се случува медиумите некогo веднаш да го наречат убиец, педофил или со слични називи, иако, на пример, против таквото лице нема ни кривична пријава и/или кривичната постапка против него сè уште не е почната. Во овие случаи, медиумите честопати споделуваат информации и фотографии што очигледно потекнуваат од полицијата, обвинителството или претходно

судовите, т.е. фотографии од местото на злосторството, информации од аутопсијата, без притоа овие институции да бидат повикани на одговорност.

Најчесто, претпоставената невиност ја прекршуваат водени од трката за сензационализам и мотивирани од желбата за зголемена гледаност на медиумот. Меѓутоа, лицето чишто права се повредени сепак трпи последици, дури и ако биде ослободено од обвиненијата, бидејќи лицето се стигматизира во заедницата како сторител на сериозни кривични дела. Лице кое е осудено од страна на медиумите, за силување, педофилија, односно убиство на дете, не може веќе да води некаков нормален живот во својата заедница. Повлекувањата, односно последователните написи за ослободителните пресуди честопати немаат ист ефект, особено ако ја доведуваат во прашање пресудата.

Многу често се случува исто така насловот на статијата да не соодветствува со содржината. Ова може дополнително да се усложни со додавање прашалник во насловот, на крајот на исказот.

IV ПРЕГЛЕД НА ОДРЕДБИТЕ ОД ЗАКОНОТ ЗА КРИВИЧНА ПОСТАПКА

1. ПОДНЕСУВАЊЕ НА КРИВИЧНА ПРИЈАВА

Пријавување на кривични дела (член 273)

(1) Сите државни органи, јавни претпријатија и установи се должни да ги пријават кривичните дела за кои се гони по службена должност за кои се известени или за нив дознале на друг начин.

(2) Поднесувајќи ја пријавата, пријавителите од ставот (1) на овој член ќе ги наведат и докажат што им се познати и ќе преземат мерки за да се зачуваат трагите од кривичното дело, предметите што се употребени во неговото извршување или настанале од извршувањето и други докази.

(3) Секој може да пријави кривично дело што се гони по службена должност.

Поднесување пријава (член 274)

(1) Кривичната пријава се поднесува до надлежниот јавен обвинител, писмено или усно, телефонски, по електронски пат или со употреба на други технички средства и начини.

(4) Ако кривичната пријава е поднесена до полицијата, до судот или до ненадлежен јавен обвинител, тие ќе ја примат пријавата и веднаш ќе ја достават до надлежниот јавен обвинител.

2. ПРЕДИСТРАЖНА ПОСТАПКА

Раководење на предистражната постапка (член 283)

(1) По приемот на кривичната пријава или по добиеното известување од полицијата, со постапката раководи јавниот обвинител.

(2) Правосудната полиција е должна да постапува по наредбите и насоките на јавниот обвинител согласно со член 284 од овој закон.

(3) Правосудната полиција продолжува со извидите и тогаш кога нема посебни наредби или насоки од јавниот обвинител и за спроведените мерки и дејства го известува јавниот обвинител.

3. ОДЛОЖУВАЊЕ НА КРИВИЧНО ГОНЕЊЕ

Отфрлање на кривичната пријава (член 288)

(1) Јавниот обвинител со решение ќе ја отфрли кривичната пријава ако од пријавата произлегува дека пријавеното дело не е кривично дело за кое се гони по службена должност, ако настапила застареност или делото е опфатено со амнестија или помилување, ако постојат други околности што го исклучуваат гонењето или ако не постои основано сомневање дека пријавениот го сторил кривичното дело.

Непреземање на кривично гонење (член 44)

Јавниот обвинител не е должен да преземе кривично гонење, односно може да се откаже од гонењето, ако:

- ▶ во Кривичниот законик е утврдено дека судот може сторителот на кривично дело да го ослободи од казна и ако јавниот обвинител со оглед на конкретните околности на случајот ќе оцени дека пресудата без кривична санкција не е потребна;
- ▶ во Кривичниот законик за кривичното дело е пропишана парична казна или казна затвор до три години, а осомничениот поради вистинско каење го спречил настанувањето на штетните последици или ја надоместил сета штета и ако јавниот обвинител со оглед на конкретните околности на случајот ќе оцени дека кривичната санкција не е основана или преземено од
- ▶ осомничениот како член на организирана група, банда или друго злосторничко здружение доброволно соработува пред или по откривањето или во текот на кривичната постапка и ако таквата соработка и изјава на тоа лице е од суштествено значење за кривичната постапка.

4. ИСТРАГА

Цел на истражната постапка (член 291)

Истражната постапка се поведува против определено лице кога постои основано сомневање дека сторило кривично дело за кое се гони по службена должност или по предлог. (2) Истражната постапка ја спроведува надлежниот јавен обвинител, при што на располагање ја има правосудната полиција. (3) Во истражната постапка: се собираат докази и податоци што му се потребни на јавниот обвинител за да може да одлучи дали ќе поднесе обвинение или ќе се откаже од кривичното гонење. (4) Во текот на истражната постапка јавниот обвинител е должен да собира докази што одат како на товар на осомничениот, така и во негов прилог.

Наредба за спроведување истражна постапка (член 292)

(1) Јавниот обвинител донесува наредба за спроведување на истражна постапка. (2) Наредбата за спроведување на истражна постапка содржи лични податоци на осомничениот, опис и правна квалификација на делото. Во наредбата за спроведување на истражна постапка јавниот обвинител одредува да се извидат определени околности, да се преземат определени истражни дејства и за одредени прашања да се испитаат определени лица. (3) Пред да ја донесе наредбата за спроведување на истражна постапка, јавниот обвинител може да го испита лицето против кое се бара спроведување на истражната постапка.

Предлози на осомничениот, бранителот и оштетениот (член 293)

Во текот на истражната постапка осомничениот, неговиот бранител и оштетениот можат да му даваат предлози на јавниот обвинител за преземање на определени дејства и остварување на своите права.

Учество на осомничениот, бранителот и оштетениот во истражната постапка (член 296)

(1) Јавниот обвинител е должен на соодветен начин да го извести бранителот, оштетениот и осомничениот за времето и за местото на извршувањето на истражните дејства на кои тие можат да присуствуваат, освен кога постои опасност од одлагање. Ако осомничениот има бранител, јавниот обвинител по правило, ќе го извести само бранителот. (2) Ако лице до кое е упатено известување за истражно дејство не е присутно, дејството може да се изврши и во негово отсуство. (3) Лицата кои присуствуваат на истражните дејства можат да му предложат на органот што ја води постапката, заради разјаснување на работите да им постави определени прашања на осомничениот и на вештакот, а по дозвола од органот што ја води постапката и тие можат непосредно да поставуваат прашања. Овие лица имаат право да бараат во записникот да се внесат и нивни забелешки во однос на извршувањето на одделни дејства.

Завршување на истражната постапка (член 301)

(1) Јавниот обвинител ја завршува истражната постапка кога ќе оцени дека состојбата на работите е доволно разјаснета за да може да подигне обвинение преземено од www.pravo.org.mk или да ја запре истражната постапка. (2) Ако истражната постапка не се заврши во рок од шест месеци од денот на донесување наредба за спроведување на истражна постапка, јавниот обвинител е должен за тоа да го извести вишиот јавен обвинител, кој во сложени предмети може овој рок да го продолжи за уште шест месеци. По исклучок, овој рок може да се продолжи уште за три месеци од страна на јавниот обвинител на Република Македонија. (3) За кривични дела од областа на организираниот криминал рокот од ставот (2) на овој член може да биде продолжен за уште шест месеци од страна на јавниот обвинител на Република Македонија. (4) Заради неправилности или одолжување на

истражната постапка, осомничениот, неговиот бранител и оштетениот можат со поплака да се обратат до вишиот јавен обвинител. Во овој случај вишиот јавен обвинител ќе ги испита наводите од поплаката и доколку оцени дека тие се основани, ќе преземе соодветни мерки за завршување на истражната постапка или за отстранување на неправилностите.

5. ПОДНЕСУВАЊЕ НА ОБВИНИТЕЛЕН АКТ

Рок за поднесување обвинение по завршување на истражната постапка (член 303)

(1) По завршувањето на истражната постапка и истекот на роковите од член 302 на овој закон, јавниот обвинител е должен во рок од 15 дена да поднесе обвинение или истражната постапка да ја запре. (2) Овој рок за кривични дела од областа на организираниот криминал може да трае до 30 дена.

Запирање на истражната постапка (член 304)

(1) Јавниот обвинител со наредба ќе ја запре истражната постапка, ако најде дека: делото што му се става на товар на осомничениот не е кривично дело што се гони по службена должност, настапила застареност на кривичното гонење или делото е опфатено со акт на амнестија или помилување, настапиле други околности што го исклучуваат кривичното гонење или нема докази дека осомничениот го сторил кривичното дело. (2) Ако осомничениот е во притвор, веднаш се пушта на слобода. (3) Наредбата за запирање на истражната постапка се доставува на осомничениот и оштетениот, со поука дека оштетениот може во рок од осум дена да поднесе приговор до непосредно повисокиот јавен обвинител. (4) Доколку приговорот е недозволен или ненавремен повисокиот јавен обвинител писмено ќе го извести оштетениот. (5) Повисокиот јавен обвинител во рок од 30 дена по приемот е должен да одлучи по приговорот на оштетениот. (6) Постапувајќи по приговорот, повисокиот јавен обвинител може со решение да ја потврди наредбата за запирање на истражната постапка или приговорот да го уважи и да го задолжи понискиот јавен обвинител да ја продолжи постапката.

Во одредени случаи, ако постојат доволно докази обвинителот може да подигне обвинение и без спроведување на истрага (одредбите за скратена постапка).

6. ОЦЕНКА НА ОБВИНИТЕЛНИОТ АКТ

Поднесување на обвинителен акт (член 319)

(1) По завршување на истражната постапка кога јавниот обвинител ќе утврди дека постојат доволно докази од кои може да очекува донесување

на осудителна пресуда, го подготвува и го поднесува обвинителниот акт до надлежниот суд.

Надлежност за оцена на обвинителниот акт (член 320)

(1) Во случаите кога јавниот обвинител ќе утврди дека постојат доволно докази од кои може да очекува донесување на осудителна пресуда за сторено кривично дело за кое е предвидена казна затвор до десет години, надлежен за вршење оцена на обвинителниот акт е судијата за оцена на обвинителниот акт (судија поединец). (2) Во случаите кога се исполнети условите од член 319 став (1) на овој закон, а се работи за сторено кривично дело за кое е предвидена казна затвор од десет години или потешка казна, надлежен за вршење оцена на обвинителниот акт е советот за оцена на обвинителниот акт.

Содржина на обвинителниот акт (член 321 став 2, 3, 4)

(2) Во прилог на обвинителниот акт, јавниот обвинител ги доставува материјалните докази, записниците и снимките од испитувањето лица и приложува листа на докази што предлага да се изведат на главна расправа. (3) Ако осомничениот се наоѓа на слобода, во обвинителниот акт може да предложи да се определи мерка за обезбедување присуство. Ако осомничениот се наоѓа во притвор или во куќен притвор, обвинителот е должен да предложи притворот или куќниот притвор да се продолжи или да се укине. (4) Со еден обвинителен акт можат да се опфатат повеќе кривични дела или повеќе осомничени само ако според одредбите на член 28 од овој закон може да се спроведе единствена постапка и да се донесе една пресуда.

Доставување на обвинителниот акт (член 325)

(1) Судијата или советот за оцена на обвинителниот акт му го доставува обвинителниот акт на осомничениот кој е на слобода без одлагање, а ако се наоѓа во притвор во рок од 24 часа од приемот на обвинителниот акт кај судијата или советот за оцена на обвинителниот акт. (2) Ако против осомничениот е определен притвор со решение на судијата на претходната постапка или на советот од член 25 став (5) на овој закон обвинителниот акт му се предава на осомничениот при неговото притворање заедно со решението со кое се определува притвор. (3) Судијата или советот за оцена на обвинителниот акт му го доставува обвинителниот акт на осомничениот со поука за право на приговор против обвинителниот акт.

Начин на постапување при оцена на обвинителниот акт (член 330)

(1) Оцената на обвинителниот акт судијата за оцена на обвинителниот акт ја врши самостојно, а советот за оцена на обвинителниот акт ја врши на седница на советот. (2) Судијата или советот за оцена на обвинителниот акт контролата на обвинителниот акт можат да ја вршат и на рочиште. (3) Рочиште за оцена на обвинителниот акт се одржува кога судијата или

советот за оцена на обвинителниот акт ќе оцени дека е потребно тоа или кога во поднесениот приговор против обвинителниот акт осомничениот навел подготвеност за давање изјава за признавање на вината во однос на сите или одделни кривични дела од обвинителниот акт.

Седница на советот за оцена на обвинителниот акт (член 331)

(1) Советот закажува седница во рок од осум дена од приемот на приговорот против обвинителниот акт, односно по истекот на рокот за поднесување приговор против обвинителниот акт. (2) На седницата советот ги цени наводите наведени во приговорот против обвинителниот акт и основаноста на обвинителниот акт во однос на списите и доказите приложени кон него од страна на јавниот обвинител. (3) По одржаната седница советот може да донесе една од одлуките наведени во член 336 и 337 од овој закон.

Рочиште за оцена на обвинителниот акт (член 332)

(1) Доколку судијата или советот за оцена на обвинителниот акт смета дека е потребно одржување рочиште заради оцена на обвинителниот акт, закажува рочиште во рок не подолг од 15 дена од приемот на приговорот против обвинителниот акт, односно по истекот на рокот за поднесување приговор против обвинителниот акт. (2) На рочиштето се повикуваат јавниот обвинител, осомничениот и бранителот, ако осомничениот има бранител. Повиканите се предупредуваат дека недоаѓањето кога се уредно повикани не го одлага одржувањето на рочиштето. Доколку повиканите не се уредно поканети, рочиштето се одлага за 15 дена. (3) По исклучок од ставот (2) на овој член, ако поканата на осомничениот не можела да му се достави поради промена на адреса, рочиштето ќе се одржи во негово отсуство.

7. ПОДГОТОВКИ ЗА ГЛАВНА РАСПРАВА

Влегување на обвинителниот акт во правна сила (член 343)

Обвинителниот акт влегува во правна сила со денот на донесувањето на решението за негово одобрување, односно со впишување на клаузулата за одобрување на обвинителниот акт.

Упатување на судење (член 344)

(1) Обвинителниот акт, решението за негово одобрување, доставените материјални докази и листата на докази што странките предлагаат да се изведат, се доставуваат до надлежниот суд. (2) Записниците и снимките од испитувањето лица се враќаат на јавниот обвинител.

Закажување на главна расправа (член 345)

(1) Претседателот на советот со наредба го определува денот, часот и местото на главната расправа. (2) Претседателот на советот ќе ја закаже главната расправа најдоцна во рок од 30 дена од денот на приемот на обвинителниот акт во судот, а за дела од организираниот криминал најдоцна во рок од 60 дена од денот на приемот на обвинителниот акт во судот. Ако во овој рок не ја закаже главната расправа претседателот на советот писмено ќе го извести претседателот на судот за причините поради кои главната расправа не е закажана. Претседателот на судот по потреба ќе преземе мерки да се закаже главната расправа.

Повикување лица на главна расправа (член 348)

(1) На главната расправа ќе се повикаат обвинетиот и неговиот бранител, тужителот и оштетениот и нивните законски застапници и полномошници, како и толкувач. На главната расправа ќе се повикаат и сведоците, вештаците и техничките советници кои се предложени од тужителот во обвинителниот акт, односно обвинетиот во приговорот против обвинителниот акт или во посебен поднесок од член 326 на овој закон, освен оние што ќе ги одбие претседателот на советот, во смисла на член 347 од овој закон. Тужителот и обвинетиот можат на главната расправа да ги повторат предлозите што не ги усвоил претседателот на советот. (2) Во поглед на содржината на поканите за лицата од ставот (1) на овој член ќе се применат одредбите на член 11 и 145 од овој закон. Кога одбраната не е задолжителна обвинетиот во поканата ќе се поучи дека има право да земе бранител, но дека главната расправа не ќе мора да се одложи поради тоа што бранителот не дошол на главната расправа или поради тоа што обвинетиот зел бранител дури на главната расправа. (3) Поканата до обвинетиот мора да се достави така што меѓу доставувањето на поканата и денот на главната расправа да остане доволно време за подготвување на одбраната, а најмалку осум дена. По барање од обвинетиот или тужителот, а по согласност на обвинетиот, овој рок може да се скрати. (4) Оштетениот што не се повикува како сведок судот ќе го извести во поканата дека главната расправа ќе се одржи и без него, а дека ќе се прочита неговата изјава за имотно-правното барање. (5) Приватниот тужител ќе се предупреди во поканата дека ќе се смета оти се откажал од обвинението ако не дојде на главната расправа, ниту, пак, не испрати полномошник. (6) Во поканата обвинетиот, бранителот, сведокот и вештакот ќе се предупредат за последиците од недоаѓањето на главната расправа (член 365 и 368).

Запирање на постапката заради откажување на тужителот пред да почне главната расправа (член 352)

Ако тужителот се откаже од обвинителниот акт пред да почне главната расправа, претседателот на советот ќе ја запре со решение кривичната постапка и ќе им го достави решението на странките и на оштетениот, а за тоа ќе ги извести лицата кои се повикани на главната расправа, ако е закажана.

8. ГЛАВНА РАСПРАВА

Јавност на главната расправа (член 353)

(1) Главната расправа е јавна. (2) На главната расправа можат да присуствуваат само полнолетни лица. (3) Лицата кои присуствуваат на главната расправа не смеат да носат оружје или опасно орудие, освен судската полиција, полицијата и службата за спровод и обезбедување на обвинетиот на казнено-поправните установи.

Исклучување на јавноста (член 354)

Од отворањето на заседанието, па до завршувањето на главната расправа советот може во секое време по службена должност или по предлог на странките или оштетениот да ја исклучи јавноста од дел на главната расправа или од целата главна расправа, ако тоа е потребно заради чување на државна, воена, службена или важна деловна тајна, чување на јавниот ред, заштита на приватниот живот на обвинетиот, сведокот или оштетениот, заштита на безбедноста на сведокот или жртвата и/или заштита на интересите на малолетникот.

На кого не се однесува исклучувањето на јавноста (член 355)

(1) Исклучувањето на јавноста не се однесува на странките, на оштетениот, нивните законски застапници и полномошници, како и на бранителот, освен во случаи определени со закон. (2) Советот може да дозволи на главната расправа на кој е исклучена јавноста да присуствуваат одделни службени лица, научни и јавни работници, а по барање од обвинетиот тоа може да им го дозволи и на неговиот брачен, односно вонбрачен другар и на неговите блиски роднини од член 353 став (2) на овој закон. (3) Претседателот на советот ќе ги предупреди лицата кои присуствуваат на главната расправа на која е исклучена јавноста дека се должни да го чуваат како тајна сè она што го дознале на расправата и ќе им укаже дека одавањето на тајната претставува кривично дело.

Одлука за исклучување на јавноста (член 356)

Одлука за исклучување на јавноста донесува советот со решение што мора да биде образложено и јавно објавено.

Задолжителна присутност на главната расправа (член 357)

(1) Претседателот и членовите на советот, како и судиите и судиите-поротници од член 26 на овој закон, задолжително непрекинато присуствуваат на главната расправа. (2) Должност на претседателот на советот е да утврди дали советот е составен според законот и дали постојат причини поради кои членовите на советот и записничарот треба да се изземат (член 33 точки 1, 2, 3, 4 и 5).

Обврски на претседателот на советот (член 358)

(1) Претседателот на советот раководи со главната расправа. (2) Должност на претседателот на советот е да се грижи за сестрано претресување на предметот и за отстранување на сè она што ја одолжува постапката, а не служи за разјаснување на работите. (3) Претседателот на советот одлучува за предлозите на странките, ако за нив не одлучува советот. (4) За предлогот за кој не постои согласност од странките и за согласните предлози на странките што нема да ги усвои претседателот, одлучува советот. (5) Решенијата на советот секогаш се објавуваат и со кратко образложение се внесуваат во записникот за главната расправа.

Тек на главната расправа (член 359)

(1) Главната расправа се одржува непрекинато и тече според редот што е определен во овој закон. Во случаите кога не е можно главната расправа да се заврши на едно рочиште, претседателот одлучува главната расправа да продолжи следниот работен ден. (2) Претседателот на советот може да определи да се отстапи од редовниот тек на расправањето поради посебни околности, а особено поради бројот на обвинетите, бројот на кривичните дела и обемот на доказниот материјал.

Одржување на редот во судницата (член 360)

(1) Должност на претседателот на советот е да се грижи за одржувањето на редот во судницата и за достоинството на судот. Тој може веднаш по отворањето на заседанието да ги предупреди лицата кои присуствуваат на главната расправа да се однесуваат пристojно и да не ја нарушуваат работата на судот. Претседателот на советот може да определи претресување на лицата кои присуствуваат на главната расправа. (2) Советот може да нареди од заседанието да се отстранат лицата кои како слушатели присуствуваат на главната расправа, доколку тие и по опомената го нарушуваат одржувањето на главната расправа. (3) Во судницата не можат да се вршат филмски и телевизиски снимања. По исклучок, претседателот на Врховниот суд на Република Македонија може да одобри такво снимање на одделена главна расправа. Ако снимањето е

одобрено, советот на главната расправа може од оправдани причини да одлучи одделни делови на главната расправа да не се снимаат.

9. ИЗРЕКА И ЈАВНО ОБЈАВУВАЊЕ ПРЕСУДА

Објавување пресуда (член 405)

(1) Откако судот ќе ја изрече пресудата, претседателот на советот веднаш ќе ја објави. Ако судот не е во можност да ја изрече пресудата истиот ден по завршувањето на главната расправа, ќе го одложи објавувањето на пресудата најмногу за три дена и ќе го определи времето и местото на објавувањето на пресудата. (2) Претседателот на советот во присуство на странките, нивните законски застапници, полномошници и бранител, јавно ќе ја прочита изреката и накратко ќе ги соопшти причините на пресудата. (3) Објавувањето ќе се изврши и кога странката, законскиот застапник, полномошникот или бранителот не е присутен. Советот може да нареди на обвинетиот ако е отсутен, пресудата да му ја соопшти усно претседателот на советот или пресудата само да му се достави. (4) Ако јавноста на главната расправа била исклучена, изреката на пресудата секогаш ќе се прочита во јавно заседание. Советот ќе одлучи дали и колку ќе ја исклучи јавноста при објавувањето на причините за пресудата. (5) Сите присутни читањето на изреката на пресудата ќе го сослушаат стоејќи.

Изработка и доставување пресуда (член 407)

(1) Пресудата што е објавена мора писмено да се изготви во рок од 15 дена по објавувањето, а во сложени предмети по исклучок во рок од 60 дена, рокови што не можат да бидат пречекорени.

10. ПОСТАПКИ ПО ПРАВНИ ЛЕКОВИ

Право на жалба и рок за поднесување (член 410)

(1) Против пресудата донесена во прв степен овластените лица можат да изјават жалба во рок од 15 дена од денот на доставувањето на преписот од пресудата. (2) Навремено изјавената жалба од овластеното лице го одлага извршувањето на пресудата.

Жалбени основи (член 414)

Пресудата може да се побива: 1) поради суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка, 2) поради погрешно утврдена фактичка состојба, 3) поради повреда на Кривичниот законик и 4) поради одлука за кривичните санкции, за одземање на имотна корист, за трошоците за кривичната

постапка, за имотно-правните барања, како и поради одлука за објавување на пресудата преку печатот, радиото или телевизијата.

Поднесување жалба (член 419)

(1) Жалба се поднесува до судот што ја изрекол првостепената пресуда во доволен број примероци за судот, како и за противната странка и за бранителот заради давање одговор. (2) Ненавремената (член 410) и недозволената (член 411) жалба ќе ја отфрли со решение претседателот на советот на првостепениот суд.

Одговор на жалбата (член 420)

(1) Еден примерок од жалбата првостепениот суд без одлагање доставува до спротивната странка (член 130 и 131), која во рок од осум дена од денот на приемот на жалбата може да поднесе до судот одговор на жалба. (2) Жалбата и одговорот на жалбата со сите списи, првостепениот суд во рок од три дена од приемот на одговорот на жалбата, односно по истекот на рокот за поднесување одговор на жалбата, ќе ги достави до второстепениот суд.

Судија-известител (член 421)

(1) Кога списите по жалбата ќе стигнат до второстепениот суд, во рок од три дена од приемот на списите се определува судија-известител. Ако во прашање е кривично дело за кое се гони по барање од јавниот обвинител, судијата-известител без одлагање ќе ги достави списите до надлежниот јавен обвинител, кој е должен да ги разгледа и без одлагање или најдоцна во рок од 15 дена, а кај посложени предмети најдоцна во рок од 30 дена, да му ги врати на судот.

11. ОДЛУКИ НА ВТОРОСТЕПЕН СУД

Одлуки на второстепениот суд по жалба (член 431)

(1) Второстепениот суд на седница на советот може да ја отфрли жалбата како ненавремена или како недозволена или да ја одбие жалбата како неоснована и да ја потврди првостепената пресуда или да ја преиначи првостепената пресуда или да ја укине првостепената пресуда поради суштествени повреди и да го врати предметот на повторно одлучување или да ја укине првостепената пресуда и да одржи расправа. (2) За сите жалби против иста пресуда второстепениот суд одлучува со една одлука. (3) Во образложението на пресудата, односно на решението, второстепениот суд треба да ги оцени жалбените наводи и да ги изнесе повредите на законот што ги зел предвид по службена должност.

Преиначување на пресудата (член 435)

(1) Второстепениот суд, уважувајќи ја жалбата или по службена должност, со пресуда ќе ја преиначи првостепената пресуда ако утврди дека решавачките факти во првостепената пресуда правилно се утврдени и дека со оглед на утврдената фактичка состојба по правилна примена на законот треба да се донесе поинаква пресуда, а според состојбата на работите и во случај на повреда од член 415 став (1) точки 5, 9 и 10 на овој закон.

Враќање на списите до првостепениот суд (член 438)

(1) Второстепениот суд ќе му ги врати сите списи на судот од прв степен со неговата одлука во доволен број заверени преписи заради предавање на странките и на другите заинтересирани лица. (2) Ако обвинетиот е во притвор, второстепениот суд е должен својата одлука со списите да ја достави до судот од прв степен најдоцна во рок од 45 дена, а во посложени случаи во рок од 60 дена од денот кога ги примил списите од јавниот обвинител.

V ПРАКТИКА НА ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

Европската конвенција за човекови права има посебна важност во нашиот правен систем, бидејќи нашиот устав ја позиционира помеѓу законите и уставот, така што обезбедува домашните судови, кога донесуваат одлуки, да ги земаат предвид интерпретациите/одлуките од Европскиот суд за човекови права. Работата на Европскиот суд за човекови права има создадено серија правни стандарди што се од огромна важност за слободата и одговорноста на медиумите.

Најголемиот број од овие стандарди нагласуваат дека носителите на јавни функции мораат да развијат повисоко ниво на толеранција кон јавна критика¹³, така што слободата на изразување имплицира пласирање информации и ставови што предизвикуваат навреда или шок и правото на одредено претерување и провокација кога се однесува на работи од јавен интерес.¹⁴ Во практиката, ЕСЧП ја потенцира улогата на медиумите како бранител на јавниот интерес (watchdog) кои уживаат посебна заштита¹⁵, нагласувајќи дека оваа заштита им се обезбедува на новинари кои обезбедуваат прецизни и веродостојни информации, во согласност со новинарската етика и во добра верба.

Сепак, напишано е дека професионалноста на новинарите не треба да се оценува престоого, бидејќи ова може да има негативен ефект.¹⁶ Со цел да се иницира јавната дискусија за прашања од јавен интерес, ЕСЧП цени дека на говорниците треба да им се дозволи да дадат пропорционален одговор¹⁷

13 Види: *Ligens v. Austria*, application no. 9815/82, 8 July 1986; *Lepojić v. Serbia*, application no. 13909/05, 6 November 2007; *Bodrožić v. Serbia*, application no. 32550/05, 23 June 2009; *Jerusalem v. Austria*, application no. 26958/95, 27 February 2001; *Bırol v. Turkey*, application no. 44104/98, 1 June 2005.

14 Види: *Handyside v. United Kingdom*, application no. 5493/72, 7 December 1976; *Ligens v. Austria*, application no. 9815/82, 8 July 1986; *Cumpana and Mazare v. Romania*, application no. 33348/96, 17 December 2004; *Lopes Gomes de Silva v. Portugal*, application no. 37698/97, 28 December 2012; *Prager and Oberschlik v. Austria*, application no. 11662/85, 23 May 1991; *Dalban v. Romania*, application no. 28114/95, 28 September 1999; *Castells v. Spain*, application no. 1798/85, 23 April 1992.

15 Види: *Observer and Guardian v. United Kingdom*, application no. 13585/88, 26 November 1991.

16 Види: *Yordanova and Toshev v. Bulgaria*, application no. 5126/05, 2 October 2012.

17 Види: *Nilsen and Johnsen v. Norway*, application no. 23118/93, 25 November 1999; *Lopes Gomes de Silva v. Portugal*, application no. 37698/97,

дека одредена мерка на политичката дискусија што се прелева во приватната сфера е вообичаена и допустлива¹⁸ и дека слободата на изразување ужива голем степен на заштита за време на изборни кампањи.¹⁹

Во практиката, Судот нагласува дека веродостојните изјави мораат да се засноваат на изјави базирани на факти²⁰ и дека предвид треба да се зема контекстот на извештајот на медиумите кога се работи за трансмисија/ пренесување говор на омраза.²¹ Како што се наведува во многубројни одлуки на Европскиот суд за човекови права, мора да постои „огромна општествена неопходност“ за да се ограничи слободата на изразување²² и оваа неопходност мора да биде убедливо докажана²³. Дополнително на гореспоменатите стандарди, што се од голема важност за слободата и одговорноста на медиумите, она што следува е краток приказ на судската практика на Европскиот суд за човекови права.

ALLENET DE RIBEMONT V. FRANCE²⁴

Случајот на *Alletnet de Ribemont* против Франција се однесува на коментарите направени на прес-конференција на тема буџет на полицијата на Франција. Министерот за внатрешни работи, директорот на Одделот за кривични истраги во Париз и раководителот на Одделот за криминал ги презентираа своите коментари во врска со истрага што беше во тек. Подносителот на апликацијата во овој случај бил прогласен за поттикнувач и соучесник во убиството на пратеник и поранешен министер, кој бил убиен пред домот на подносителот. Таквите изјави ја довеле до верување јавноста дека подносителот е виновен, а дополнителен ефект бил притисокот врз судот

.....
28 December 2012; Prager and Oberschlik v. Austria, application no. 11662/85, 23 May 1991.

18 Види: Lopes Gomes de Silva v. Portugal, application no. 37698/97, 28 December 2012.

19 Види: Bowman v. United Kingdom, application no. 24839/94, 19 February 1998.

20 Види: Pedersen and Baadsgaard v. Denmark, application no. 37698/97, 19 June 2003.

21 Види: Jersild v. Denmark, application no. 15890/89, 23. September 1994.

22 Види: Bodrožić v. Serbia, application no. 32550/05, 23 June 2009; Linton, Otchakovsky-Laurens and July v. France, application no. 21279/01 and 364487/02, 22 October 2007.

23 Види: Kobenter und Standards Verlags GMBH v. Austria, application no. 60899/00, 2 February 2007; Nilsen and Johnsen v. Norway, application no. 23118/93, 25 November 1999.

24 Види: Alletnet de Ribemont v. France, application no. 15175/89., 10 December 1995.

при донесување на неговата одлука. Овој случај го потврди ставот дека обврската да се почитува пресумпцијата за невиност се применува и за јавни службеници, а не само за членови на судството.

PELTREAU-VILLENEUVE V. SWITZERLAND²⁵

Во овој случај подносителот на апликацијата е свештено лице кое е осомничено за сексуално малтретирање. Затоа што предметните настани се од 1991 и 1992 година, тие се квалификуваат како застарени и јавниот обвинител мора да престане со кривичната постапка. Во својата одлука, што беше јавно објавена, јавниот обвинител се осврнува на фактот дека свештеникот ги признал кривичните дела, но поради застареноста кривичната постапка мора да се прекине. Подносителот поднесува жалба со барање новата одлука да го содржи само фактот дека кривичното гонење прекинува поради застареност, што е неуспешна. Исто така, Црквата почнува постапка против подносителот, при што ја цитира одлуката на јавниот обвинител. Поради тоа, тој требаше да поднесе оставка од свештенството, но неговата оставка не беше прифатена од неговата заедница и од следбениците. Во одлуката, ЕСЧП утврди дека правото на подносителот било повредено и дека јавниот обвинител немал оправдување да го пренесува обвинението во својата одлука кога ја прекинува постапката. Судот, исто така, земал предвид дека одлуката била јавно објавена и со тоа репутацијата на подносителот била повредена.

BÉDAT V. SWITZERLAND²⁶

Во овој случај, подносителот на жалбата тврди дека паричната казна што му ја изрекува Сојузниот суд за објавување информации опфатени со акт за тајност на кривичните истраги го прекршува неговото право на слобода на изразување. Тој тврди дека Судот не можел да утврди дека спорната статија имала одредено влијание врз судскиот процес и дека принципот на пресумпција на невиност не ги спречил лицата да формираат мислење за случајот пред да заврши судењето. ЕСЧП пресуди дека, иако член 10 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи го штити правото на слобода на изразување и правото на јавноста да знае, новинарите мораат да го почитуваат правото на правично сослушување, вклучувајќи ја и пресумпцијата на невиност. Иако спорната статија не зазема конкретен став околу вината на обвинетите, сепак сензационалистичката природа на статијата, нејзиниот исмевачки тон, како и начинот на кој новинарот ја

25 Види: Peltreau-Villeneuve v. Switzerland, application no. 60101/09, 21 January 2015.

26 Bédat v. Switzerland, no. 56925/08, 29 March 2016.

истакнува грубоста на обвинетите, со неа тој ја прекршил пресумпцијата на невиност.

TOURANCHEAU AND JULY V. FRANCE²⁷

Во *Tourancheau and July* против Франција, ЕСЧП пресуди дека мешањето од страна на Владата за привремена забрана за објава на напис што ги опишува кривичните постапки, додека судењето сè уште трае, е оправдано, со цел да се заштити правото на пресумпција на невиност на обвинетите. Фактите дека статијата очигледно била пристрасна, дека наведените извадоци што ја опишуваат процедурата биле необјективни и дека новинарката заклучува во нејзината статија дека еден од обвинетите е виновен, водат кон тоа дека било прекршено правото на пресумпција на невиност и на правично судење. Според тоа, ЕСЧП потврдува дека француските власти постапиле исправно и дека правото на слобода на изразување на новинарката мора да биде балансирано со правото на фер судење.

PINTO COELHO V. PORTUGAL²⁸

Во следниов случај, ЕСЧП не го прогласи за виновен новинарот за прекршување на пресумпцијата на невиност на обвинетите. Всушност, Судот пресуди дека тие неколку секунди од репортажата каде што се прикажуваат факсимилите од документите користени за време на судската постапка, а откако истрагата била завршена, не влијаат на правото на обвинетите. За разлика од другите случаи каде што спорените статии биле објавени со цел да се задоволи љубопитноста на читателите, Судот утврдува дека оваа новинарска репортажа не била пристрасна, истрагата била завршена во моментот на споделување на документите и новинарот не ги прикажал документите со цел да предизвика сензационализам, туку веродостојно да ја информира јавноста. Понатаму, ЕСЧП го истакна фактот дека новинарот ги користел документите правилно, со цел презентираниите информации да имаат кредибилитет и веродостојност.

VON HANNOVER V. GERMANY

Жалбената апликација во случајот *Van Hanover v. Germany²⁹* е поднесена против одлуката на Федералниот уставен суд на Германија, со која се одбива барањето за забрана за објавување фотографии на принцезата Каролина од Монако заедно со нејзините деца. Германските регионални судови донесоа

27 *Tourancheau and July vs. France*, no. 53886/00, 24 November 2005.

28 *Pinto Coelho v. Portugal*, no. 28439/08, 28 June 2011.

29 Види: *Von Hannover v. Germany*, application no.59320/00, 24 June 2004.

забрана за објавување на предметните фотографии, наведувајќи дека потребата за заштита на приватноста на децата ја надминува потребата на јавноста. Сепак, германскиот Федерален уставен суд заклучил дека во овој случај немало повреда на правото на приватност, бидејќи принцезата како јавна личност мора да толерира објавување на нејзини фотографии од јавни места, дури кога се прикажува нејзиното секојдневие од приватниот живот, а не вршење на службени должности.

Но, при одлучувањето во овој случај, Европскиот суд за човекови права зазеде поинаков став и заклучи дека фотографирањето на „папараците“ предизвикува силно чувство на мешање во приватниот живот, па дури и чувство на прогон. ЕСЧП потоа утврдил повреда на член 8 и заклучува дека јавноста нема легитимен интерес да дознае каде е подносителката на жалбата или како таа обично се однесува во нејзиниот приватен живот, иако се појавува на јавни места. Секој, вклучувајќи и познати личности, треба да има „оправдано очекување“ дека неговиот/нејзиниот приватен живот ќе биде заштитен.

VON HANNOVER V. GERMANY NO. 2

Жалбената апликација во случајот *Van Hanover v. Germany*, бр. 2³⁰ беше поднесена против одлуката на Федералниот уставен суд на Германија за отфрлање на барањето за забрана на објавување фотографија на принцезата Каролина од Монако придружена со статија за влошеното здравје на нејзиниот татко, принц Рајнер Трети. Во својата одлука, Судот утврди дека нема повреда на член 8 од ЕКЧП и смета дека јавните личности не уживаат иста заштита како и обичните граѓани и дека претходното однесување на едно лице не може да биде основа за забрана за објавување фотографии, дека контекстот во кој лицата се прикажани на објавените фотографии може да биде одлучувачки фактор и дека начинот на кој е извршено фотографирањето (со претходно одобрување, знаење или, пак, скришно) може да биде релевантен за донесување на одлуката.

AXEL SPRINGER AG V. GERMANY

Жалбата во случајот *Axel Springer AG v. Germany*³¹ е поднесена против одлука на германски суд, кој забранува објавување статија за апсењето на познат германски актер за поседување кокаин, кој зазема став дека поради ниското значење на кривичното дело, не постои јавен интерес за добивање

30 Види: Von Hannover v. Germany no. 2, application no.40660/08, 7 February 2012.

31 Види: Axel Springer v. Germany, application no.48311/10, 7 February 2012.

информации за настанот. Во својата одлука, ЕСЧП утврди повреда на член 10 од ЕКЧП и ја потенцира улогата на медиумите како чувар на јавниот интерес во демократските општества. Според Судот, медиумите имаат обврска да објавуваат информации за прашања што се од значење за јавноста и дека јавноста има право да биде информирана. Судот, исто така, изјави дека за примена на заштитата гарантирана со член 8, нарушувањето на угледот мора да е навистина сериозно сериозност, до степен што уживањето на ова право е вистински загрозено.

DELFI AS V. ESTONIA

Одлуката со која ЕСЧП во случајот *Delfi AS v. Estonia*³² со која утврдува дека одговорноста на медиумските портали за коментарите на читателите не претставува повреда на слободата на изразување според член 10 од ЕСЧП, наиде на остри критики. Во одлуката на ЕСЧП во случајот *MTE v. Hungary*, посебно внимание се стави на фактот дека наметнување одговорност на интернет-порталите може да има негативни последици за слободата на изразување и да доведе до затворање на делот за коментари, што може да има негативни последици за слободата на изразување на читателите. Иако оваа одлука можеби не претставува значајно отстапување од случајот Делфи, случајот *MTE v. Hungary* покажа дека ЕСЧП сè уште не го решил ова прашање кохерентно и би поставил вистински баланс помеѓу слободата на изразување и нејзиното ограничување. При донесување на одлуката во овој случај, Судот ја зеде предвид екстремната природа на коментарите, фактот дека се објавени како одговор на статија публикувана од страна на подносителот на жалбата на веб-порталот, биле направено од комерцијален интерес, непреземањето мерки за итно отстранување на навредливите коментари по објавувањето и благите санкции што им биле изречени на подносителите на жалбата (320 евра).

MTE V. HUNGARY

Со случајот на *MTE v. Hungary*³³ се создаде можност за ЕСЧП да заземе став што би воспоставил баланс помеѓу слободата на изразување и нејзините ограничувања. Оваа одлука, што утврди повреда на член 10 од ЕКЧП, се засновала на значително поинаква фактичка состојба од пресудата Делфи. ЕСЧП, утврдувајќи дека подносителите на жалбата се третираат како медиуми, го разграничи со случајот Делфи и го наведува отсуството на профит како мотив, како и отсуството на говор на омраза. Заклучокот на Судот беше дека коментарите што биле објавени на интернет-порталот на подносителот на

32 Види: *Delfi AS v. Estonia*, application no.64569/09, 16 June 2015.

33 Ibid.

жалбата, а се однесуваат на злоупотреба на државните агенции за недвижности, се оправдани и дека нивното објавување е од јавен интерес.

EDITORIAL BOARD PRAVOJE DELO AND ŠTEKEL V. UKRAINE

Во случајот *Editorial Board Pravoye Delo and Štekel v. Ukraine*³⁴, Судот по првпат нагласува дека член 10 од Конвенцијата мора да се толкува како наметнување обврска на државите-членки да донесат соодветна регулаторна рамка за обезбедување на ефикасна заштита на слобода на изразување на новинарите на интернет. Во овој случај, на поднесувачите на жалбата им било наредено да платат надоместок за преобјавување на анонимен текст, што објективно беше навредлив и преземен од интернет (што содржел вовед што го наведува изворот и ги дистанцира нив од текстот). Исто така, ним Судот наредува тие да објават негирање и извинување – иако тоа е пропишано со закон.

Во законот на Украина не постоеше правна заштита на новинари кои преобјавуваат содржини од интернет. Затоа, секоја мерка што го ограничува пристапот до информации до кои јавноста има право мора да биде длабоко оправдана.

STOL V. SWITZERLAND

Случајот *Stol v. Switzerland*³⁵ се однесува на новинар на кој треба да исплати парична казна за објавување на доверлив извештај на швајцарскиот амбасадор во САД за стратегијата што швајцарската влада треба да ја употреби во преговорите помеѓу Светскиот еврејски конгрес и швајцарските банки во врска со компензацијата поврзана со жртвите од холокаустот од средствата депонирани во швајцарските банки. Големiot совет на Европскиот суд за човекови права тврдеше дека, во принцип, правото на слобода на изразување важи за откривањето на доверливи материјали во случај кога се од јавен интерес. Сепак, Судот сметаше дека објавувањето делови од извештајот на амбасадорот имало негативно влијание на преговорите, особено статиите што биле напишани на исклучително сензационален начин, по објавувањето на извештајот. Судот забележал дека новинарот-поднесувач на жалбата бил свесен дека објавувањето на извештајот е кривично дело. Така, земајќи ја предвид релативно ниската парична казна што му била изречена, Судот не утврдил дека неговото право на слобода на изразување било повредено. Треба да се наспомене дека петмина судии (од вкупно 17) изразиле несогласување со пресудата, констатирајќи дека другите судии, според нивното мислење, неоправдано се фокусирале на сензационалистичката

34 Види: *Editorial Board of Pravoye Delo and Shtekel v. Ukraine*, application no.33014/05, 5 may 2011.

35 Види: *Stoll v Switzerland*, application no. 69698/01, 10 December 2007.

природа на статиите, наместо на важноста на предметот како прашање од јавен интерес.

TIMES 1 AND 2 V. THE UNITED KINGDOM

Во овој случај, Европскиот суд за човекови права зазема став дека обврска на медиумите е да се придржуваат кон принципот на одговорно новинарство, односно утврдување веродостојност на објавените информации (верба, етика, веродостојни информации), а обврската станува уште построга кога се работи за информации што се занимаваат со минати настани за кои нема итни прашања. Оваа должност е построга за интернет-архивите што претставуваат главен извор на едукација и историски истражувања, отколку кога се работи за „тековни“ вести, што по дефиниција имаат „рок на исчезнување“ (*Times 1 and 2 v. the United Kingdom*).

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

343.1(035)(0.034.2)

347.447.52:070(035)(0.034.2)

MONITORING suđenja u krivičnim postupcima :
priručnik za novinare / [priredio Milan Filipović].
– Beograd : Komitet pravnika za ljudska prava –
YUCOM, 2018 (Beograd : Dosije studio). – 23 cm

....priručnik je nastao u okviru projekta
Osnaživanje izveštavanja o standardima
vlдавине права u Srbiji, Makedoniji, Albaniji,
Kosovu i Bosni i Hercegovini...” --> kolofon. –
Tiraž 100. – Napomene i bibliografske reference
uz tekst.

ISBN 978-86-83209-52-1

a) Кривични поступак – Мониторинг –
Приручници

b) Новинари – Одговорност – Приручници

COBISS.SR-ID 271516940